

Pääkirjoitus

Julkisehdokkaat olivat vähällä muodostua hiljattain pidettyjen ensimmäisten suorien EU-parlamenttivaalien ongelmaksi. Puolueet rekrytoivat listoilleen politiikan ulkopuolella mainetta saavuttaneita henkilöitä varmistuakseen ehdokkaidensa tunnetuudesta koko maassa. Julkisuuden henkilöiden astuminen politiikan kilpailulle herätti tiedotusvälineissä enemmän mielenkiintoa kuin ammattipoliitikkojen kampanjat. Hetken jo näytti mielipidetiedustelujenkin pohjalta siltä, että kansalaiset olisivat läheneet tiedotusvälineiden innoittamina tukemaan vahvasti julkkiksia. Tämä synnytti tietynlaisen huolen politiikantutkijoiden ja miksei tiedotusvälineiden omassakin keskuudessa. Miten on julkisuuden henkilöiden ammattitaidon ja edustavuuden laita? Perustuuko heidän kannatuksensa liiaksi julkiseen imagoon ja näkyvyyteen tiedotusvälineissä ja onko Suomen kansa nyt saamassa »väärät edustajat»? Loppujen lopuksi ammattipoliitikot kuitenkin tulivat ja pelastivat tilanteen. Kansa oli sittenkin ymmärtänyt arvostaa ammattitaitoa.

Julkisuuden ja edustavuuden suhde ei edustuksellisissa demokratioissa ole aina yksiselitteinen. Sekä edustajat että heidän päämiehensä, kansalaiset, tarvitsevat julkisuutta, jotta olisi ylipäänsä mahdollista puhua edustussuhteesta. Ehdokkaat tarvitsevat julkisuutta saattaakseen poliittisen profiilinsa ja poliittiset päämääränsä kansan tietoisuuteen sekä suhteuttaakseen itsensä toisiin ehdokkaisiin. Kansalaiset tarvitsevat julkisuutta valitakseen ehdokkaansa sekä seuratakseen tämän edesottamuksia mahdollista uudelleenvalintaa silmällä pitäen. Ongelmana onkin vain se, että julkisuus ja sen tekijät, tiedotusvälineet, eivät pysy vain tietoa välittävissä roolissaan vaan astuvat sen yli tietoa muokkaavaan rooliin. Tiedotusvälineet vaikuttavat kansalaisten äänestyskäyttäytymiseen niiden mielikuvien ja imagojen kautta, joiden luomisessa niillä on merkittävä rooli. Tiedotusvälineet päättävät viime kädessä, kuinka paljon ja minkälaisissa yhteyksissä yksittäiset ehdokkaat näyttyvät kansalle. Onko kansa siis »väärässä», jos se uskoo tiedotusvälineitä ja valitsee ehdokkaansa kriittikittömästi tästä luodun julkisen mielikuvan perusteella? Vääristäkö julkisuus valittujen edustajien edustavuutta?

Eräs poliittiseen julkisuuteen liittyvistä ongelmista liittyy tiedotusvälineiden keskeisiin toimintaperiaatteisiin: nopeuteen ja lyhytsyklisyyteen. Poliitikoista välittyvässä kuvassa painottuvat lyhytkestoiset seikat kuten yksittäiset kannat ja edesottamukset sekä poliittiset vastakkainasettelut ja konfliktit. Pitkän tähtäimen arviot poliitikkojen toiminnasta, esimerkiksi kannan muotoutumisesta johonkin keskeiseen poliittiseen kysymykseen, ovat yleensä harvinaisempia. Pekka Isotaluksen artikkeli tässä numerossa esittää erinomaisella tavalla, kuinka julkisuudesta on tullut itseään ruokkiva systeemi. Televisioiden vaalikeskusteluista on yllättäen tullut sanomalehdille tärkeä uutisoinnin kohde. Voi vain kysyä, mitkä ovat kansalaisten mahdollisuudet vapaaseen mielipiteenmuodostukseen tilanteessa, jossa yksi tiedotusvälinen selostaa, miten kansalaisten tulee tulkita sitä kuvaa, jonka toinen tiedotusväline välittää ehdokkaista.

Tämän numeron myötä *Politiikka*-lehden toimitus siirtyy Åbo Akademista Jyväskylän yliopistoon. Vilpittömin mielin voin todeta, että lehteä oli varsin miellyttävä tehdä. *Politiikka*-lehden arvostus tutkijoiden keskuudessa näkyi siinä, että kun lehteä varten

pyydettiin materiaalia, saatiin vain harvoissa tapauksissa kielteinen vastaus. Toimituskautemme alussa kokeilemistamme löyhistä teemanumeroista muodostui lopulta koko kaksivuotisen aikamme pysyvä käytäntö. Teemat eivät kertaakaan perustuneet meidän ennakkosuunnitelmiimme, vaan ne syntyivät lehdelle tarjotun materiaalin pohjalta. Tätä materiaalia täydennettiin joskus tilaustöillä ja joskus muokattiin yhdessä kirjoittajien kanssa paremmin teemaan istuvaksi. Teemanumeroiden tarkoituksena oli kokeilla *Politiikka*-lehdessä jotakin uutta, mitä myös jonkin verran uudistuneen kannen oli määrä ilmentää. Meille jäi lehdestä ja lehden tekemisestä positiivinen kuva ja toivommeekin vain, että lehden lukijakunta voi sanoa samaa.

Helsingissä 18.11.1996

TEIJA TIILIKAINEN

Toimituskautemme päättyessä ja lehden toimituksen siirtyessä Jyväskylän yliopistoon kiitämme lämpimästi *Politiikka*-lehden lukijoita, kirjoittajia, toimitusneuvostoa ja muita yhteistyökumppaneita.

Haluamme myös toivottaa uudelle toimituskunnalle onnea, menestystä ja työn iloa!

Teija Tiilikainen

Raija Hanski